

Datum

2019-07-30

Vår referens

Ilona Holmgren

Utredningssekreterare

ilona.holmgren@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Motion från Kay Victorin (C) om att Malmö stad ska söka medlemskap i WHO:s nätverk för äldrevänliga städer STK-2018-1357

Sammanfattning

Kay Victorin (C) föreslår i en motion för kommunfullmäktige att ställa sig positiv till att Malmö stad blir medlem i Världshälsoorganisationens (WHO:s) nätverk för äldrevänliga städer samt att uppdra åt kommunstyrelsen att utarbeta ett förslag till medlemsansökan från Malmö stad. Yttrande finns från hälsa-, vård- och omsorgsnämnden, servicenämnden, stadsbyggnadsnämnden och tekniska nämnden. I ärendet redovisas information om WHO:s nätverk, Malmö stads insatser kring åldersvänlighet samt forskning om äldre. Förslaget är avslå motionens två yrkanden.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta

1. Kommunfullmäktige avslår Kay Victorins (C) motion om att Malmö stad ska söka medlemskap i WHO:s nätverk för äldrevänliga städer.

Beslutsunderlag

- Motion från Kay Victorin (C) om att Malmö stad ska söka medlemskap i WHO:s nätverk för äldrevänliga städer
- Remissvar från stadsbyggnadsnämnden
- Tjänsteskrivelse stadsbyggnadsnämnden
- Stadsbyggnadsnämnden beslut 190314 § 59 med Reservation (M) och (C)
- Remissvar från servicenämnden
- Remissvar från hälsa-, vård- och omsorgsnämnden
- Remissvar från tekniska nämnden
- Servicenämnden beslut 190326 §34
- Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens beslut 190328 §47 med Reservation (M+C+KD)
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 190805 Motion om att Malmö stad ska söka medlemskap i WHO:s nätverk för äldrevänliga städer

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2019-08-05

Kommunstyrelsen 2019-08-14

Kommunfullmäktige 2019-09-05

Beslutet skickas till

Motionären
 Hälsa-, vård och omsorgsnämnden
 Servicenämnden
 Stadsbyggnadsnämnden
 Tekniska nämnden

Ärendet

Kay Victorin (C) föreslår i en motion att Malmö stad ska söka medlemskap i Världshälsoorganisationens (WHO:s) nätverk för åldrevänliga städer. Motionären föreslår för kommunfullmäktige

- att ställa sig positiv till att Malmö stad blir medlem i WHO:s nätverk för åldrevänliga städer, samt
- att uppdraga åt kommunstyrelsen att utarbeta ett förslag till medlemsansökan från Malmö stad.

Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden, servicenämnden, stadsbyggnadsnämnden och tekniska nämnden har getts möjlighet att yttra sig.

Bakgrund***WHO och åldersvänliga städer****Globalt*

Det globala nätverket *WHO Global Network for Age-friendly Cities and Communities* engagerar över 830 orter i fler än 40 länder, enligt vad som framgår av WHO. Städerna/orterna arbetar med att förbättra fysisk och social miljö för att bli bättre platser att åldras i. Angreppssätten är att verka mot ålderism, underlätta autonomi och stödja ett hälsosamt åldrande på alla nivåer. Begreppet *age-friendly* översätts i svenska dokument med åldersvänlig.

Strategiska mål inom Agefriendly cities

WHO:s strategiska mål med åldersvänliga städer är att aktörer från olika sektorer inklusive representanter för äldre i städer och samhällen gemensamt arbetar för att ta ansvar för att öka hälsa och välmående i Europa. Åldersvänliga städer syftar till att åstadkomma stödjande miljöer så att äldre människor kan åldras mer aktivt och hälsosamt i olika roller, även som volontärer och arbetsföra.

Ramverket och nätverket syftar till att inspirera, stödja, koppla ihop och hjälpa aktörer ta vidare steg i utvecklandet av åldersvänliga städer, för att utveckla åldersvänlig kommunal service, fysisk och social miljö. Målet med åldersvänliga städer är just att planera och genomföra åtgärder för att städer ska bli mer åldersvänliga, inkluderande och tillgängliga i vilket arbetet kan ske på olika sätt.

Åldersvänliga städer i Norden

I en publikation från Nordens välfärdscenter¹ har erfarenheter samlats från nordiska anslutna städer. Från Sverige är bland annat Stockholm och Göteborg med. Vid planering i städerna är

---

¹ Publikation En bättre plats att åldras på – Arbete för åldersvänliga städer i Norden, Ann Jönsson 2018, Nordens välfärdscenter.

några av utgångspunkterna att prata med äldre och använda ”*aldersglasögon*”. En prognos visar att år 2040 kommer 8,6 procent av nordens befolkning vara över 80 år. Det framgår också att äldre är en heterogen grupp och 40 år eller nästan två generationer kan skilja mellan en 65-åring och en 105 åring.

För gott åldrande anses följande fyra faktorer ha särskild betydelse:

- Fysisk aktivitet
- Bra matvanor
- Social gemenskap
- Meningsfullhet

Exempel ges på utveckling runt samarbeten, integrering av äldre i stadens utveckling eller särskilda fokus på geografiska områden. I planering och utformning av städerna inkluderas det som rör äldres trygghet och möjlighet att kunna bo kvar hemma hela livet eller olika satsningar för ökad friskvård och fysisk aktivitet.

Fokusområden inom Agefriendly cities

I anslutna städers dialog med äldre har följande åtta viktiga områden pekats ut som viktiga för att skapa åldersvänliga miljöer:

- Utomhusmiljöer och bebyggelse
- Bostäder
- Transporter
- Respekt och social inkludering
- Socialt deltagande
- Delaktighet i samhälle och arbetsliv
- Kommunikation och information
- Samhällsstöd och hälsovård

Ansökan Age-friendly cities

Vid intresse om att delta ingår att fylla i en ansökan och en kontaktperson ska utses. Till ansökan bifogas brev från stadens borgmästare om åtagandet. Åtaganden och samverkan med äldre och övriga parter ska beskrivas, liksom att berätta vad som motiverar staden att ingå i nätverket samt hur man förväntas bidra till nätverket.

Stadens planer och arbete kommer synliggöras på nätverkets webbsida och syftar till nätverkande mellan olika städer och utbyte av erfarenheter. Följande ska förberedas i samband med ansökan.

1. Upprätta mekanismer för att involvera äldre i hela den åldersvänliga staden och samhällsnyckeln. Det uppmuntras också att städerna bygger partnerskap med regering och civilsamhället inklusive frivilligorganisationer och akademiska institutioner.
2. Utveckling av en grundläggande bedömning av stadens åldersvänlighet. I denna ska ingå samtliga, av nätverket ovan identifierade åtta områden.
3. Utveckling av en treårig stadsövergripande plan som baseras på resultaten av den grundläggande bedömningen. Planen förväntas länkas till andra kommunala instrument med kärnuppdrag för att samtliga avdelningar/förvaltningar att bli åldersvänliga.
4. Identifiering av indikatorer för att följa framstegen mot den beslutade planen.

WHO och Healthy cities

Nätverket Healthy cities har funnits i över 30 år och har som övergripande mål att arbeta strategiskt för en jämlik folkhälsa och hållbar utveckling. I nätverket ingår över 100 städer och ett 30-tal nationella nätverk. Malmö stad ingår med politisk representation i nätverket och Frida Trollmyr är för närvarande ordförande i det svenska nätverket. Nätverket syftar till att tackla ojämlikhet samt främja styre och ledarskap för hälsa och välbefinnande. En undersökning presenterad av WHO² visar att städer som är medlemmar i Healthy cities är mer aktiva i att utveckla regelverk och service som stödjer ett hälsosamt och aktivt åldrande än andra.

Äldrebarometern tar tempen på kommuner

Våren 2015 publicerade PRO³ undersökningen *Äldrebarometern* som tog temperaturen på åldersvänliga kommuner. Nätverket åldersvänliga städers åtta fokusområden ingick i undersökningen. Svaren från 181 kommuner bygger på medlemmarnas bedömning. Malmö fick medelbetyget 3,30 av 5 med högsta betyget för bemötande och lägsta betyget för tillgång till särskilt anpassad kollektivtrafik för äldre.

Rapport vem är den äldre

Rapporten *"Vem är den äldre"*⁴ behandlar forskning om äldre. Äldre beskrivs som en heterogen grupp med skillnader i inkomst, livsstil, medellivslängd, hälsa, deltagande i samhällsliv och boendeförhållande. Vidare behandlas kategorisering av ålder, äldre och ålderism samt äldre utlandsfödda.

Begreppet ålderism, från engelskans *ageism* används inom forskning om äldre, åldrande och stereotypa föreställningar samt kring konsekvenser såsom diskriminering. Det framgår att majoriteten av 65-åringar och äldre i Sverige klarar sig självständigt. De har god hälsa som sätts i förbindelse till en känsla av sammanhang och meningsfullhet. Samtidigt lever 20 procent med psykisk ohälsa, på grund av förlust av förmågor, förlust av anhöriga och biverkning av mediciner.

Rapporten behandlar vidare äldre och exempelvis transporter, konsumtion, boendeformer och vård samt teknislösningar för ökad självständighet. Det framförs resonemang om attityder och föreställningar om äldre. Bilder framställs av friska äldre aktiva konsumenter som är aktiva i högre ålder på arbetsmarknaden. En motsatt bild är den som förknippas med äldre med vård- och omsorgsbehov. I beskrivningen av åldrandet skiljer det sig mellan män, kvinnor, rika, fattiga, utbildningsnivåer och bostadsmiljö. Bland framtida utmaningar finns frågor om jämlik vård och att förändra stereotypa bilder av äldre.

Nationella styrdokument, exempel i förhållande till Malmö

Den nationella funktionshinderspolitiken baseras på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Målet är jämlika levnadsvillkor och full delaktighet i samhället för personer med funktionsnedsättning i ett samhälle med mångfald som grund. Länsstyrelsen har fått ett särskilt uppdrag att stödja kommunernas utveckling. Länsstyrelsen

² WHO publikation, Creating age-friendly environments in Europe – a tool for local policy-makers and planners, 2016.

³ Pensionärernas riksförbund, Äldrebarometern 2015

⁴ Rapport Vem är den äldre av Marianne Abrahamsson, Lars-Christer Hydén, Andreas Motel-Klingebiel. Rapporten togs fram som underlag till utredningen Nationell kvalitetsplan för äldreomsorgen.

Skåne har bildat ett nätverk med kontaktpersoner från samtliga kommuner. I nätverket ingår kontaktpersoner från Malmö stads samtliga förvaltningar. Fokus på arbetet ska ske inom dessa fyra områden:

- Principen om universell utformning,
- åtgärda befintliga brister i tillgängligheten,
- individuella stöd och lösningar för individens självständighet och
- förebygga och motverka diskriminering.

FN har tagit fram globala hållbarhetsmål (Agenda 2030). Malmö stad genom kommunstyrelsens ordförande ingick i den svenska Agenda 2030-delegationen⁵. Som första kommun i Sverige undertecknade Malmö stad *A declaration of Cities Commitment to the 2030 Sustainable Development Agenda*. Senast år 2020 ska Malmö stad utveckla en integrerad holistisk utvecklingsstrategi för att uppnå de globala målen år 2030 i form av en lokal Agenda 2030. Av den beslutade strategin⁶ framgår att målen ska in i ordinarie styr- och ledningssystem, att hållbar utveckling ska genomsyra grunduppdragen och det ska ske genom kommunikation, samverkan, partnerskap och kunskap. Särskilt fokus på äldre uttrycks exempelvis i mål 10 (Minska ojämlikhet inom och mellan länder) samt i mål 11 (Göra städer och bosättningar inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara).

Statistik

Statistik från SCB 2017⁷ visar att 15,2 procent invånare i Malmö var 65 år eller äldre. Prognosen för de närmsta 10 åren i Malmö är relativt stabil, men antalet personer ökar i takt med befolkningsökningen. Den största ökningen om tio år sker bland 80–89-åringarna, gruppens andel ökar med en halv procent till strax under fyra procent av Malmös befolkning. Samtidigt ökar gruppen från fyra till sex procent i Sverige⁸.

Malmö stads samråd, beslut och styrdokument

Malmö Centrala Pensionärsråd under kommunstyrelsen är ett forum för dialog och information mellan politiker och pensionärsorganisationer. Rådet är även remissinstans till kommunstyrelsen.

Av budgetmål 2019 framgår att trygghet och välmående för äldre ska förbättras. Malmö stad finns representerat i olika former av samverkan, ger stöd och deltar i utvecklande av aktiviteter som syftar till hälsa och välbefinnande för äldre. Exempel på utveckling som sker är satsningar på framtidens boende, förebyggande verksamheter och mötesplatser. Gratis bussresor inom Malmö för äldre infördes under 2018 i ett led i att bryta ofrivillig ensamhet och isolering.

Exempel på styrdokument med särskilt fokus på äldre:

- Översiktsplan antogs maj 2018 av kommunfullmäktige. Den uttrycker bland annat att äldres och barns behov ska prioriteras.
- Trafik- och mobilitetsplanen antogs mars 2016 av kommunfullmäktige. Den uttrycker att stadsmiljön ska utformas för att stärka möjligheterna för äldre och personer med funktionsnedsättning att ta del av staden.

⁵ Delegationen var en statlig kommitté med ett utredningsuppdrag från regeringen

⁶ Beslutad av kommunstyrelsen 2 maj 2018

⁷ 2017 var andelen äldre i riket 19,8 % och i Skåne län 19,5 %. Källa: SCB, Sveriges befolkning 31 december 2017, kommunala jämförelsetal.

⁸ Gäller år 2017 och 2027. Källa: SCB, Sveriges framtida befolkning 2018–2070. Demografiska rapporter 2018:1

- Handlingsplan för bostadsförsörjning antogs 26 april 2018 av kommunfullmäktige. Denna ger äldres bostadsbehov ett särskilt utrymme.
- Strategi för äldres boende beslutades 30 augusti 2018 av kommunfullmäktige.
- Plan för samhällsservicens markbehov i Malmö antogs 2 november 2016 av kommunstyrelsen och fokuserar på markbehov för olika samhällsfunktioner, exempelvis tillgänglighet till mötesplatser för äldre samt särskilda boendeformer för äldre.

Remissinstansernas yttrande

Hälsa-, vård- och omsorgsnämndens yttrande

Nämnden beslutar föreslå kommunfullmäktige avslå motionen.

Arbetet föreslås ske inom ramen för det ordinarie styr- och ledningssystemet och genom utökat samarbete i befintliga processer snarare än genom ytterligare ett system. Åtagande sker redan genom Agenda 2030 och i WHO:s nätverk *Healthy Cities* som Malmö stad är medlem i. Reservation från (C) och (M)

Servicenämndens yttrande

Nämnden föreslår kommunfullmäktige att bifalla motionen.

Nämnden har inga invändningar mot förslaget men konstaterar att Malmö stad redan är medlem i WHO:s nätverk *Healthy Cities*. Det påtalas att nämnden redan bedriver ett arbete inriktat mot äldre. Reservation från (S) och (L)

Stadsbyggnadsnämndens yttrande

Nämnden beslutar föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Av yttrandet framgår att Malmö stad redan ingår i WHO:s nätverk *Healthy Cities*. Det förordas att staden istället samlar resurser och stärker denna arena. Reservation från (C) och (M)

Tekniska nämnden yttrande

Nämnden beslutar föreslå kommunfullmäktige att bifalla motionen.

Nämnden anser att ett medlemskap i WHO:s nätverk för äldrevänliga städer skulle kunna tillföra mer kunskap och ställa krav på förvaltningar att beakta hälsofrämjande åtgärder för äldre. Reservation från (S) och (L)

Stadskontorets bedömning

Om äldre

I ärendet framgår att äldre är en heterogen grupp med olika förutsättningar kring livsvillkor. De som kallas äldre omfattar två generationer. Inkludering av en så heterogen grupp innebär att staden måste ha fokus på medborgare med olika behov. Det finns internationella och nationella styrdokument som stödjer arbetet mot jämlika livsvillkor för medborgare. Kommunfullmäktige har dessutom beslutat om särskilda fokus på äldre genom lokala styrdokument. Av budgetmål 2019 framgår att Malmö stad ska verka för jämlika livsvillkor. Det finns därmed ett fokus på jämlika livsvillkor som omfattar samtliga verksamheter.

Om att ansluta sig till nätverket

Att ansluta till WHO nätverket åldersvänliga städer förutsätter nätverkande, en målsättning, en

ansvarig person och åtagande om 3 års utveckling enligt ansökan. Nätverkande kommer bland annat att innebära resor med miljöklimatpåverkan. Deltagande i nätverket och utarbetande av ansökan förutsätter att ekonomiska och personella resurser tillskjuts från någon/några nämnder. Hälsa-, vård- och omsorgsnämnden och stadsbyggnadsnämnden föreslår att kommunfullmäktige avslår motionen. Dessa nämnder anser att arbetet kan bedrivas på annat sätt. Förslaget är att kommunstyrelsen ansluter sig till denna bedömning.

Om motionen

Tillgänglighet, användbarhet och åldersvänlighet är särskilt viktigt att beakta i en stad med stort fokus på den unga befolkningen. De av WHO åtta identifierade områdena, bidrar till att fokusera på angelägna områden mot åldersvänlighet. I praktiken pågår olika former av samverkan och insatser mellan Malmö stad, äldre medborgare och andra aktörer för att utveckla staden mot jämlika livsvillkor.

Stadskontorets förslag

Förslaget är att fortsätta utvecklingen mot jämlika livsvillkor i staden, inom beslutade ramar och styrdokument men att avstå från att ansluta sig till WHO:s nätverk för åldersvänliga städer och att inte utarbeta ansökan för att ingå i nätverket.

Ansvariga

Bertil Siöström Enhetschef

Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare

Andreas Norbrant Stadsdirektör